

Herdenking Oranjehotel 2022, Speech Pia Dijkstra

Geachte aanwezigen,

Als nieuwe voorzitter van de Stichting Nationaal Monument Oranjehotel heet ik u graag welkom bij deze 77ste herdenking. In het bijzonder begroet ik oud-gevangenen en nabestaanden van de hen die hier gevangen zaten tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Het is fijn dat we dit jaar weer in grotere getale, zonder restricties, bij elkaar kunnen komen om onze traditie van herdenken voort te zetten. Een traditie die destijds begon op 5 oktober 1946 toen oud-gevangenen van dit cellencomplex voor het eerst na de bevrijding samen kwamen om cel 601 als monument en herdenkingsplek in gebruik te nemen. Cel 601 als symbool voor alle gevangenen die hier destijds zaten.

Tijdens die eerste reünie deelde men de verhalen over wat zich hier tijdens de Tweede Wereldoorlog afspeelde. Over verdriet en pijn, maar ook de grote onderlinge solidariteit. Zo ging het alle jaren die volgden. Zo gaat het nog steeds. Maar er zijn steeds minder mensen die het aan den lijve hebben ondervonden.

Ik ben na de oorlog geboren en de eerste voorzitter van de stichting Oranjehotel van die na-oorlogse generatie. Opgegroeid met de verhalen en ervaringen van mijn ouders over de oorlog,

over mijn oom Jelle die ik nooit gekend heb. Hij kwam om in kamp Neuengamme.

Ook de andere bestuursleden zijn van na de oorlog. Nu het aantal ooggetuigen steeds kleiner wordt, hebben wij een nog grotere verantwoordelijkheid om hun verhalen door te vertellen.

Meer dan ooit beseffen we in de deze tijd hoe belangrijk het is na te denken over hoe we in de toekomst deze plek en de gevangenen kunnen blijven herdenken. Juist voor de komende generaties.

Onuitwisbaar zijn de ingrijpende en dramatische verhalen.

===

U hoorde het al in de film: dit is een bijzondere herdenkingsplek. Hier gebeurde het. In de cellengangen kun je bijna nog de voetstappen en de kreten horen van degenen die zaten opgesloten. Verhoren, die vaak gepaard gingen met geweld en lijfstraffen.

Sinds 2019 is het Nationaal Monument Oranjehotel een herinneringscentrum en museum. Behalve die ene belangrijke herdenkingsdag in het jaar, kun je nu vrijwel elke dag deze plek bezoeken.

Dit monument, waar het verleden tastbaar is, nodigt uit om met mensen het gesprek aan te gaan over oorlog en vrede,

rechtsstaat en democratie. Meer dan ooit staan deze onder spanning. Niet ver hier vandaan in Europa woedt op dit moment een oorlog.

Bij degenen die de Tweede Wereldoorlog meemaakten roept het traumatische herinneringen aan die tijd op.

In Europa zijn er vandaag de dag landen waar rechters hun autonomie wordt afgenomen, de vrije pers mond dood wordt gemaakt en critici van het regime opgesloten of vermoord worden.

Ook zien we hoe het vreselijk mis kan gaan als we niet in staat blijken ons teweer te stellen tegen ideologieën en autocratieën die mensen tegen elkaar opzetten. Het schrikbeeld is een ontwrichte samenleving waarin wetteloosheid en rechteloosheid de norm zijn.

Met leerlingen uit het primair en voortgezet onderwijs die deze plek bezoeken, gaan we dan ook hierover in gesprek. En wat me opvalt: een kwart van de buitenlandse bezoekers betreft ook veel jonge Duitsers, die informatie willen over de Tweede Wereldoorlog, daar waar hun ouders voornamelijk het zwijgen ertoe deden.

.

Het Oranjehotel staat voor weerbare mensen die hun mond niet hielden, opkwamen tegen onrecht en zich verzetten. Mensen vanuit alle lagen van de bevolking, met verschillende politieke achtergronden. Maar één tegen een gezamenlijke vijand.

Zijn we vandaag de dag nog in staat om ons te verweren? De gevangenen van het Oranjehotel zijn ons voorbeeld. Het gaat niet om het eigen belang, maar dat van de samenleving, het belang van mensen die slachtoffer worden van onrecht en onderdrukking.

We hebben nu te maken met steeds verdere verruwing van het publieke debat. Waarin feiten worden gezien als “ook maar een mening” en vrijheid van meningsuiting wordt gezien als vrijheid om te kwetsen, te bedreigen, te intimideren, te liegen. Tot in ons parlement zijn deze geluiden te horen. Daar moeten we ons tegen teweerstellen en ik zie dat er steeds meer mensen grenzen stellen. Niet zwijgen. Het niet langer tolereren.

Dames en heren,

De mensen die hier in het Oranjehotel zaten durfden zich teweer te stellen, hun leven in de waagschaal te stellen voor vrijheid en recht.

Ik vind het een eer hen vandaag te herdenken en huidige én toekomstige generaties te overtuigen dat de verhalen blijven doorgeven. Hun verhalen als kompas voor onze toekomst.

Ik geef graag het woord aan Franc Weerwind, minister voor rechtsbescherming.